

Het inplanten van de borders

PROEFBORDERS MET INHEEMSE PLANTEN

In het voorjaar startte binnen vakgroep Wilde Weelde een werkgroep toepassing van inheemse planten. Het doel is om te onderzoeken of er ook sierlijke borders in kleine tuinen aangelegd kunnen worden met inheemse planten, toepasbaar voor een breed publiek. Welke planten zijn daar geschikt voor? Hoe gedragen ze zich ten opzichte van de omgeving en elkaar? Met deze vragen ging de werkgroep aan de slag.

Tekst: Lillian Verhaak; Foto's: Machteld Klees

“In Duitsland, in de tuinen van Weinheim, kwamen we voorbeelden van proefborders tegen”, zo vertelt Ruurd van Donkelaar, een van de initiatiefnemers van het plan. Ook in het Duitse vakblad Gartenpraxis zag hij regelmatig voorbeelden van plantconcepten, die jarenlang gemonitord werden. Zouden we op een dergelijke manier ook inheemse planten kunnen onderzoeken? Om dat te weten te komen zijn er proefborders aangelegd in de ‘Wilde Weelde Wereld’, onderdeel van de

Voor het inplanten moest er eerst nog flink schoongemaakt worden

Het uitzetten van de beplanting (Foto: Deyke van Donkelaar)

Tuinen van Appeltern. Door die borders een aantal jaren te volgen, wil de werkgroep onderzoeken of de gekozen beplanting geschikt is voor particuliere tuinen. Hierbij gaat het niet om de toepassing in heemtuinten voor de liefhebbers, maar voor de brede particuliere markt. Het uiteindelijke doel is natuurlijk om vaker inheemse planten te gebruiken en zo de biodiversiteit in tuinen en tuintjes te vergroten.

Selectiecriteria

Welke planten zouden voor dit experiment in aanmerking komen?

Om een selectie te maken kwam de werkgroep bij elkaar. Ieder bracht zijn of haar eigen ervaringen en voorkeuren mee. Via Zoom werd er vergaderd, maar dat nam niet weg dat de vergaderingen eindeloos uitliepen omdat iedereen zo genoot van het praten over beplanting. Er zouden drie borders komen: zon, halfschaduw en schaduw, met in iedere border een selectie van zo'n 12 tot 15 planten. Eerst maakte iedereen een 'longlist' van planten, die mogelijk in aanmerking kwamen. Dit leverde al gauw meer dan 100 soorten op. Al pratend

ontstond vervolgens een 'shortlist'. Daarnaast werden kwekers benaderd, om te weten te komen wat hun criteria voor het toepassen van reguliere planten zijn. De antwoorden waren heel divers: "Woekert 'ie niet, stevigheid, vraagt de markt erom, lange bloei".

"De criteria waarop we geselecteerd hebben, waren niet vooraf vastgelegd", vertelt Ruurd. "Maar je kunt je voorstellen dat woekeren bij ons ook een reden voor uitsluiten was net als plantjes die een heel specifiek biotoop nodig hebben. Ik herinner me wat dat daarom bijvoorbeeld duizendguldenkruid is afgevallen."

Soorten die al ruimschoots elders in de Wilde Weelde Wereld aanwezig waren, zoals donkere ooievaarsbek vielen ook af. De planten werden geleverd door de bij Wilde Weelde aangesloten kwekers. Uiteindelijk waren niet alle gekozen soorten verkrijgbaar in de hoeveelheid die was bedacht.

Verrassende mix

In de Wilde Weelde Wereld lag nog een tuin braak. In overleg met de beheergroep konden op die plek de borders ingericht worden. Daarbij moesten wel gelijk wat concessies

De schoongemaakte 'proeftuin', klaar voor inplant

De uitgezette beplanting

Gewone vogelmelk

Brede ereprijs

Knikkende distel

Toegepaste soorten in de drie borders

Border A: zonnig

Gewone agrimonie	Agrimonia eupatoria
Bieslook	Allium schoenoprasum
Slangenlook	Allium scorodoprasum
Bevertjes	Briza media
Rapunzelklokje	Campanula rapunculus
Knikkende distel	Carduus nutans
Kleine bergsteentijm	Clinopodium calamintha
Karthuizer anjer	Dianthus carthusianorum
Prachtanjer	Dianthus superbus
Knolspirea	Filipendula vulgaris
Wilde kievitsbloem	Fritillaria meleagris
Bleke Hemelsleutel	Hylotelephium telephium subsp. maximum
Beemdkroon	Knautia arvensis
Klein fakkelgras	Koeleria macrantha
Vlasbekje	Linaria vulgaris
Kattendoorn	Ononis repens ssp spinosa
Gewone vogelmelk	Ornithogalum umbellatum
Muizenoor	Pilosella officinarum\
	(Hieracium pilosella)
Rechte ganzerik	Potentilla recta
Gewone brunel	Prunella vulgaris
Wildemanskruid	Pulsatilla vulgaris
Wilde reseda	Reseda lutea
Blaassilene	Silene vulgaris
Kleine ruit	Thalictrum minus
Kleine tijm (Wilde tijm)	Thymus serpyllum
Ijzerhard	Verbena officinalis
Brede ereprijs	Veronica austriaca ssp teucrium

Border B: Halfschaduw

Heemst	Althaea officinalis
Bergdravik	Bromus erectus
Aardkastanje	Bunium bulbocastanum
Grote centaurie	Centaurea scabiosa
Holwortel	Corydalis cava
Koninginnekruid	Eupatorium cannabinum

Beemdooievaarsbek	Geranium pratense
Wede	Isatis tinctoria
Beemdkroon	Knautia arvensis
Aardaker	Lathyrus tuberosus
Hartgespan	Leonurus cardiaca
Gewone margriet	Leucanthemum vulgare
Kattenstaart	Lythrum salicaria
Muskuskaasjeskruid	Malva moschata
Bos-vergeet-mij-nietje	Myosotis sylvatica
Gwone pastinaak	Pastinaca sativa
Grote pimpernel	Sanguisorba officinalis
Zeepekruid	Saponaria officinalis
Rietzwenkgras	Schedonorus arundinacea
Lange ereprijs	Veronica longifolia
Donkersporig bosviooltje	Viola reichenbachiana

Border C: Schaduwwijk

Gele monnikskap	Aconitum vulpura
Slangenlook	Allium scorodoprasum
Wilde akelei	Aquilegia vulgaris
Ruig klokje	Campanula trachelium
Vingerhelmbloem	Corydalis solida
Amandelwolfsmelk	Euphorbia amygdaloides
Glad parelzaad	Lithospermum officinale
Wilde judaspenning	Lunaria rediviva
Bosgierstgras	Milium effusum
Muizenoor	Pilosella officinarum
	(Hieracium pilosella)
Gewone salomonszegel	Polygonatum multiflorum
Kranssalomonszegel	Polygonatum verticillatum
Slanke sleutelbloem	Primula elatior
Gewone brunel	Prunella vulgaris
Schaduwkruiskruid	Senecio nemoralis ssp fuchsii
Dagkoekoeksbloem	Silene dioica
Echte guldenroede	Solidago virgaurea
Zwartmoeskervel	Smyrniolum olusatrum
Grote muur	Stellaria holostea
Bleeksporig bosviooltje	Viola riviniana

gedaan worden. Ruurd: “De zonnige border wilden we het liefst op schrale grond, maar Appeltern biedt vette klei. De schaduwborder heeft niet echt op alle plekken schaduw. We moesten het hiermee doen en we hebben de beplanting daar uiteindelijk op aangepast.”

Wat goed gelukt is, volgens Ruurd, is om een verrassende mix te maken van mooie inheemse planten: “De samenstelling van de groep heeft ervoor gezorgd dat er geen voorstelbare concepten uit gerold zijn. Als ik voor een klant een border aanleg, speel ik altijd wel op safe. Hier zijn we in sommige gevallen ook wel voor avontuur gegaan. Er is ruimte voor verrassingen. Ik ben echt heel benieuwd hoe sommige combinaties uit gaan pakken.”

De borders

Border A is de meest zonnige border. De beplanting is hier het meest gemixt, zodat het geheel doet denken aan een bloemenweide. Border B ligt in de halfschaduw. Hier is de grond verrijkt met compost. De beplanting is meer groepsgewijs geplant en bestaat uit robuustere plantensoorten.

Border C is beplant volgens de ontwerpprincipes van Nigel Dunnett, waardoor een naturalistische beplanting ontstaat. De beplanting bestaat uit veel ijlere, kleinere soorten. Het is het meest schaduwrijke vak.

Half oktober zijn de borders in de Wilde Weelde Wereld ingeplant. Vergelijkbare borders zijn aangeplant in de Hortus in Amsterdam* en bij Holsto Tuinen & Buitenleven in Olst. Deze borders leveren waardevol vergelijkingsmateriaal op.

Beheer en onderzoek

Vanaf volgend jaar worden alle plekken op eenzelfde wijze beheerd en gevolgd. Ruurd: “Precieze afspraken daarover moeten we nog maken. Er zal een beheerplan moeten komen en misschien moeten we iets anders beheren dan we gewend zijn. Normaal laat ik aangewaaide soortjes vaak staan, mocht ik ze interessant vinden. Hier zullen we denk ik strenger moeten zijn: wat niet aangeplant is, wordt gewied.”

Daarnaast is er het onderzoek: gedurende een aantal jaren zullen de planten gevolgd worden: hoe

gedragen ze zich in combinatie met de andere planten, wat is de invloed van het weer? Ruurd: “Na een jaar of vijf hopen we conclusies te kunnen trekken.”

Wat zou dit experiment op moeten leveren?

Ruurd: “Ik hoop dat het inspiratie biedt aan veel collega's. Het is een plek die kan leiden tot discussie, tot gesprek. In de begintijd van Wilde Weelde werkten heel veel leden met inheemse planten. Veel van mijn huidige collega's zijn heel goede ontwerpers, maar werken vaker met naturalistische beplantingen. Daarbij is het beeld wel natuurlijk maar vaak is slechts een klein percentage van de gebruikte planten inheems, als ze al inheemse planten gebruiken. Ze durven niet zo makkelijk nieuwe plantcombinaties aan, ik ook niet hoor. Je wil niet het risico lopen dat een hele border opeens vol staat met zaailingen van het knooppkruid bijvoorbeeld. Het is te hopen dat dit experiment leidt tot meer kennis en een breder gebruik van inheemse planten in de particuliere tuinen.

Bovendien hoop ik natuurlijk op een paar prachtige combinaties, waar we nu nog geen weet van hebben.”

* Zie Oase herfstnummer '21, 'De Hortus wordt wild'.

De Wilde Weelde Wereld ligt op het terrein van de Tuinen van Appeltern. Alle dagen open van maart t/m november. Zie: appeltern.nl